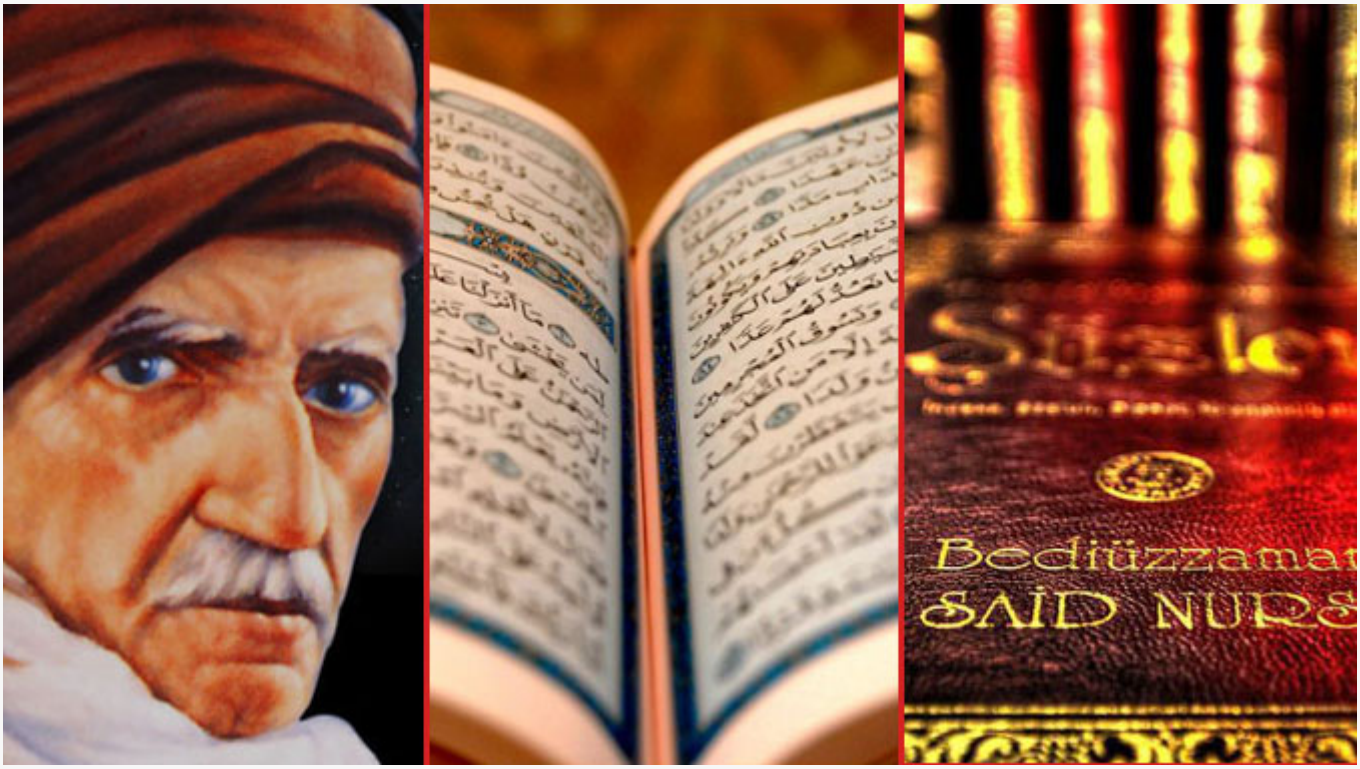
Sanat ve Tevhid

Sanat, insanı anlatma çabasıdır. İnsanın kendisini anlatmada kullandığı metotlardan birisi olarak da kısaca tanımlanabilecek olan sanatın başarısı, ilahi mesajlara yakınlığı ölçüsünde değerlendirilmelidir. Kaldı ki, ilahi mesajlardan uzak olanın, sanat sıfatını kazanması ne derece mümkündür; bilinmez, ama bir gerçek vardır; sanatın, hizmet ettiği eşyaya göre kıymet kazanması gerekmektedir.

Kainatın da sanat gözüyle görülmesinin tarihi oldukça eskidir. Nitekim bu çaba, tarih boyunca bir çok akımın ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Tabiat olaylarının değişmesi ya da hareketliliği, düşünce atmosferinde, insanın zihnini zorlamış, inançtan uzaklaştıkça bu olayların mantıksal dizinleri gerçek bir zemine oturtulamamıştır. Oysa İslam alimlerince tabiat/ kainat, Allah'ın varlığını ispatlamada en büyük delil olarak görülmüştür. Hatta İmam Eşari hazretleri, kainata bakarak insan zihninin Allah'a ulaşabileceğini, dolayısıyla yaratılan her insanın Allah'ı bilmekle yükümlü olacağını vurgulamaktadır.

Diğer taraftan tabiatperestlerin bu konuda sergiledikleri anlaşılmaz tutumların, iman noktasında sağlam olmayan insanlar tarafından benimsendiği ise aşikardır. Yani, tabiatın gerçek yaratıcı olduğu, herşeyin zincirleme şeklinde ve tesadüfi olaylara dayandığı gibi. Zaman zaman samimi müslümanların da, kasıtlı olmayarak, tabiatperestliği işmam eden sözler sarf ettiğine, maalesef şahit olmaktayız. Tabaiat Risalesi'nin başlarında bu konuya değinen Bediüzzaman'ın o zaman ki tedirginliği, ne yazık ki, bu zamanda da geçerliliğini korumaktadır. (Özellikle 'Tabiat Ana' ifadesi, ne kadar şefkatli, şirin görünüyorsa da, iman açısından tehlikeli bir ifadedir.) Neticede, tabiatperestlerin tabiat ana ve benzeri ifadelerinin ardında yatan çirkin düşüncelerinin farkına varılması ve bu konuda daha duyarlı davranılması muhakkaktır.

* * *

Bediüzzaman Said Nursi, kainatın harflerini vehbî ilmiyle, büyük bir ustalıkla çözümlemesi, zamanımızın 'İman kurtarma zamanı' olmasıyla yakından ilgilidir. Çünkü Bediüzzaman, iman meselelerinin felsefi bir taarruzla karşı karşıya kaldığını, bu taarruzun da cehaletten daha tehlikeli olduğunu belirtmektedir. Bediüzzaman, materyalist felsefenin tabiat olaylarını felsefi platformlarda mantıklı gibi görünen bir tarzda açıklamasının tehlike boyutuna dikkat çekmek istemiştir. Ve bu açıklamalara kendi üslubuyla şöyle karşılık vermektedir Bediüzzaman hazretleri: '…Fihriste-i sanat-ı Rabbaniye olan ilahî kanunlara yanlışlıkla 'tabiat' namını verip, eşyanın icadını ona tahmil ederek öylece ahmakane bir batıl yola girerler ki, ahmaklığın müntehasında en büyük ahmaklık nişanını göğüslerine kendi elleriyle takarlar….'

Bediüzzaman'ın kainatı, intizam, mizan, hikmet gibi kavramlarla nitelemesi de tabiatperest felsefe için bir rehber açılımdır aslında. Zira düzenin olduğu yerde olayların tesadüflere atfedilmesi akla- mantığa sığmamaktadır.

* * *

Öte yandan, felsefenin mantıksal önermelerine Bediüzzaman da mantıksal önermelerle cevap vermektedir: Eğer yaratılış tabiata atfedilirse 'o vakit tabiat, nebatatın menşei ve meskeni olan ve nebatata saksılık vazifesini gören bir parça toprakta, milyarlar adedince ayrı ayrı makineleri ve matbaaları yerleştirmeli ki, o toprak her türlü nebatatın menşei ve meskeni olabilsin ve hayatlarına lazım her türlü ihtiyaçlarının muayyen miktarları dahilinde verebilsin.' Nitekim böyle bir önermenin muhal oluşu, zihinleri önermenin son cümlesine götürecektir: Madem ki toprakta böyle şeylerin olması imkansızdır ve toprak şuurlu bir varlık değildir; o halde, toprağa ve tüm zerrelere sözünü geçiren bir 'Kudret' vardır, o kudret de tek olmalıdır, işte o kudret, sonsuz azamet sahibi Allah (CC)'tır.

Zikrettiğimiz önerme, kainattaki eşyadan Allah'ın varlığına ulaşılabileceğini göstermekle kalmamakta, aynı zamanda Allah'ın 'tek' bir kuvvet olduğunu da ispatlamaktadır. Gerçekte de tabiatın düzen içinde olması, büyük bir mizana sahip olması onun ancak tek bir kudret elinden çıkmasını zorunlu kılmaktadır.

* * *

Maddeci felsefe, materyalizm, pozitivizm, pragmatizm... Bunların hepsi, zaman içerisinde kılık değiştirerek yüz yıllardır varlıklarını koruyabildiler. Günümüzde büyük bir hızla devam eden ve toplumumuzu inançsızlıkla tehdit eden 'sekülerleşme' ya da 'dünyevileşme' de bu akımların uzantısıdır.

Şüphesiz madde, mutlak varlık Allah'ın ilim, kudret ve tekvin sıfatlarının bir tecellisidir. Madde, Allah tarafından vazifelendirilen 'mesaj' memurlarındandır. Fakat aynı öğe, farklı yorumlandığında, Allah'a nazaran idrak edilmediğinde insanlık için oldukça tehlikeli olmaktadır. Binaenaleyh, böylesi bir faaliyetin tek amacı vardır: Dinden kurtulma!..

Sonuç olarak, maddeyi kabul etmek ancak maddeci olmamak gerekir. Bilinmelidir ki, yeryüzünde yaratılan her şeyin bir ilahi boyutu mutlaka vardır. Asıl sorun bu boyutun farkında olmak ve düşünceleri bu boyuta yöneltmektir. Aksi takdirde fikirler toplumu aydınlığa değil çöküşe götürecektir.